

Faizsiz Finans Muhasebe Standardı 34 Sukuk Sahipleri İçin Finansal Raporlama

Faizsiz Finans Muhasebe Standardı 34

Sukuk Sahipleri İçin Finansal Raporlama

Standardın Amacı

1. Bu Standardın amacı; Sukuk sahipleri başta olmak üzere ilgili tüm paydaşlara şeffaf ve gerçeğe uygun raporlama yapılmasını sağlamak amacıyla Sukuka dayanak olan varlık ve işlere ilişkin muhasebe ve finansal raporlama ilkelerini belirlemektir.

Kapsam

2. Bu Standart, bir Faizsiz Finans Kuruluşu (FFK/kuruluş) ya da başka bir kuruluş (“kaynak kuruluş” olarak adlandırılır) tarafından Fıkhî ilke ve kurallara uygun olarak doğrudan veya bir Özel Amaçlı İşletme (ÖAI) aracılığıyla ihraç edilen Sukuk için geçerlidir. Kaynak kuruluş, bilanço içinde izlediği Sukuk için, FFMS 29: Sukuk İhracı ¹ uyarınca bu Standardı uygulamamayı seçebilir.

Tanımlar

3. Bu Standardın yorumlanması ve uygulanması amacıyla aşağıdaki tanımlar yapılmıştır:
 - a. Kontrol: Bu Standardın amaçları açısından kuruluş, bir varlık ya da işin sahipliğinden kaynaklanan tüm risk ve getirileri önemli ölçüde üstlendiği ve aşağıdaki koşulların her ikisini de sağladığı zaman ilgili varlık ya da işi kontrol eder:
 - i. Söz konusu varlık ya da işle olan ilişkisinden dolayı değişken getirilere (olumlu ya da olumsuz) doğrudan maruz kalması veya bu getiriler üzerinde hak sahibi olması ve
 - ii. Söz konusu varlık ya da iş üzerindeki gücü aracılığıyla bu getirileri etkileme imkânına sahip olması.
 - b. Gerçeğe uygun değer: Piyasa katılımcıları arasında, ölçüm tarihinde olağan bir işlemde bir varlığın satışından elde edilecek veya bir yükümlülüğün devrinde ödenecek fiyattır.
 - c. Kaynak kuruluş: Bu Standardın amaçları açısından, Fıkhî ilke ve kurallara uygun olarak, doğrudan veya bir Özel Amaçlı İşletme aracılığıyla Sukuk ihraç eden bir FFK ya da başka bir kuruluştur.

¹ Bu Standardın yayımlandığı tarih itibarıyla taslak aşamasındadır (FFMS 29 yayımlanana kadar Sukukun bilanço içi mi yoksa bilanço dışı mı tutulacağının belirlenmesinde Kavramsal Çerçeve dikkate alınır).

- d. Özel Amaçlı İşletme: Dar kapsamlı, belirli ya da geçici finansal amaçlara ulaşmak için oluşturulan hukuki bir varlıktır (tüzel kişilik, tröst, sınırlı ortaklık vb.). Sukuk bağlamında ÖAI, ödeme aktarmalı bir işletme değil; kendi içinde iş tanımını karşılayan, genel olarak sanal Sukuk işletmesini yöneten bir işletmedir.
- e. Sukuk: Maddi varlıkların, kullanım haklarının ve hizmetlerin veya belli projelerin ve özel yatırım faaliyetlerinin sahipliğine ilişkin bölünmemiş payları temsil eden eşit değere sahip sertifikalardır. Bu tür özel yatırım faaliyeti bu Standartta iş olarak ifade edilmektedir. Sukuk, dayanak varlıkların ve işin niteliğinin yanı sıra esas sözleşmenin ya da anlaşmanın niteliğine göre ticari nitelikte olabilir veya olmayabilir.
- f. Sukuk işletmesi: Sukuk sahipleri tarafından sahip olunan ve Sukuka dayanak olan varlıkların sahibi olan gerçek ya da sanal işletmedir.
- g. Sukuk sahipleri: Dayanak varlıklar ya da işin sahibi olan, Sukuk sertifikalarına sahip olmak suretiyle Sukuk ihracına yatırımda bulunan yatırımcılardır.

Finansal raporlama sorumluluğu

- 4. Sukuku ihraç eden kaynak kuruluş bu Standart uyarınca ilgili paydaşların kullanımına yönelik olarak dönemsel bir esasa göre, en azından yıllık olarak, kendi finansal bilgileri eşliğinde Sukuk işletmesinin her bir Sukuk ihracına ilişkin finansal raporlarını hazırlar ya da bu raporların hazırlanmasını sağlar. Bu finansal raporların paydaşlarla, kaynak kuruluşun finansal bilgileriyle eş zamanlı olarak paylaşılması tercih edilse de bunlar paydaşlarla ayrı olarak da paylaşılabilir. Ara dönem finansal raporların hazırlanması da mümkündür.

Sukuk sahiplerine yönelik finansal raporlamada Sukukun sınıflandırılması

- 5. Bu Standardın amaçları açısından, yatırımın yapısına bağlı olarak Sukuk iki sınıfa ayrılır:
 - a. İşe dayalı Sukuk ya da
 - b. İşe dayalı olmayan Sukuk.

İşe dayalı Sukuk

- 6. İşe dayalı Sukuk, dayanağı bir faizsiz finans ve yatırım, alım satım, hizmet ya da benzer faaliyetten ya da bunların bileşiminden oluşan bir iş olan Sukuk aracını temsil eder.

İşe dayalı olmayan Sukuk

- 7. 6'ncı paragraf uyarınca işe dayalı Sukuk olmayan Sukuk, işe dayalı olmayan Sukuk olarak kabul

edilir.

İşe dayalı Sukuk için uygulanacak muhasebe yöntemi ve finansal raporlama

Muhasebe yöntemi

8. Sukuka dayanak olan tüm varlık ve yükümlülükler ile ilgili hasılat ve giderler, Sukuk işletmesinin muhasebe kayıtlarında, ilgili FFMS’de yer alan muhasebe ilkeleri, bunun mevcut olmaması durumunda ise bu tür işlem ve bakiyeler için geçerli olan genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri uygulanarak muhasebeleştirilir ve ölçülür.²

Finansal raporlama

9. Finansal raporlama amaçları açısından bir işin niteliği ikiye ayrılır:
- a. Faizsiz finans işlemleri ve/veya
 - b. Faizsiz finans işlemleri dışındaki varlık, mal veya hizmetler.
10. Bir kuruluşun finansal raporlaması ve finansal tablolarının karakteristik özellikleri, kuruluşun yürüttüğü işin yapısına göre değişir. Faizsiz finans işlemleri, FFMS 1: Katılım Bankaları ve Faizsiz Finans Kuruluşlarının Finansal Tablolarında Genel Sunum ve Açıklama’ya göre muhasebeleştirilirken, faizsiz finans işlemleri dışındaki işlemler genel kabul görmüş muhasebe ilkelerinin³ finansal raporlama hükümleri çerçevesinde muhasebeleştirilir.
11. İşe dayalı Sukuka ilişkin finansal raporlar seti aşağıdakilerin özet biçimlerinden oluşur:
- a. Finansal durum tablosu,
 - b. Gelir tablosu (Sukuk birimi başına kazançlar gerekli şekilde açıklanarak) ve
 - c. Varsa, yedeklerde meydana gelen hareketler dâhil finansal tablo dipnotları (aşağıda sunum ve açıklama olarak ifade edilmiştir).

Sunum ve açıklama

12. Aşağıdaki paragraflar FFMS 1: Katılım Bankaları ve Faizsiz Finans Kuruluşlarının Finansal Tablolarında Genel Sunum ve Açıklama’da belirtilen seçili sunum ve açıklama hükümlerinin yanı sıra asgari olarak aşağıdaki hususlar açıklanır:
- a. Uygun şekilde, işin niteliği, varlıkları, ana faaliyetleri, Sukuk ve diğer yatırım aracı

² Genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri, Kavramsal Çerçeve’ye ya da Fıkhî hükümlere aykırı bir muhasebe yöntemiyle sonuçlanmamalıdır.

³ Genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri, Kavramsal Çerçeve’ye ya da Fıkhî hükümlere aykırı bir muhasebe yöntemiyle sonuçlanmamalıdır.

- açısından yapısı ve bunlardaki değişikliklere ilişkin açıklama,
- b. Aracın niteliğine bağlı olarak Fıkhî ilkeler doğrultusunda dayanak varlıkların değerine ilişkin açıklama ve dayanak varlığın alınıp satılabilirliğini belirlemek için gereken bilgiler,
 - c. Yasal sahipliğin kaynak kuruluştan ÖAI'ye transferine ilişkin açıklama,
 - d. Özellikle kaynak kuruluş tarafından kontrol edilmesi halinde, ÖAI'nin sahipliği ve kontrolüne ilişkin açıklama,
 - e. İşin ve önemli varlıkların (tercihen her ikisinin, fakat en az birinin) gerçeğe uygun değerinin belirlenmesine ilişkin açıklama, gerçeğe uygun değer belirlenmesi için kullanılan değerlendirme tekniklerine ilişkin gerekli açıklama ve genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine uygun olarak kullanılan gözlemlenebilir girdilerin seviyesi (Gerçeğe uygun değer, paydaşların karar alma sürecinin bilgilerin eskiliğinden etkilenmemesini sağlayacak uygun bir sıklıkta belirlenir),
 - f. Sukuk işletmesinin tasfiyesi sırasında işlemin yürütülmesine ilişkin ayrıntılar,
 - g. Varsa, sadakaya dâhil edilen gelir ve bunun nasıl elden çıkarıldığı dâhil olmak üzere, her tür sadaka ve sadaka hareketi,
 - h. Varsa, Zekâta dâhil edilen gelir ve bunun nasıl elden çıkarıldığı dâhil olmak üzere, her tür Zekât fonu ve bu fonun hareketi.

İşe dayalı olmayan Sukuk için uygulanacak muhasebe yöntemi ve finansal raporlama

İlk defa finansal tablolara alma

13. Dayanak varlıklar maliyet bedeli üzerinden finansal tablolara alınır. Maliyet bedeli, söz konusu varlıklar için ödenen ya da ödenecek olan bedeldir.

Sonraki ölçüm

14. İlk defa finansal tablolara almadan sonra dayanak varlıklar her raporlama tarihinde gerçeğe uygun değeri üzerinden ölçülür, ancak gerçeğe uygun değeri üzerinden izlenmesine izin verilmeyen faizsiz finans işlemleri ilgili FFMS'ye⁴ uygun olarak muhasebeleştirilir.
15. Gerçeğe uygun değerin makul bir biçimde belirlenemediği durumlarda ya da gerçeğe uygun değerin defter değerinden önemli ölçüde farklı olmadığına dair nesnel bir kanıt bulunduğu, dayanak varlıklar her raporlama tarihinde uygun şekilde maliyet ya da itfa edilmiş maliyet

⁴ Bunlar Murâbaha alacağı gibi bir alacağı yansıtan tutarları da içerebilir; bunlar için ilgili FFMS uygulanır.

üzerinden hesaplanan defter değeriyle ölçülür ve dayanak varlıklarda meydana gelebilecek değer düşüklüğüne göre düzeltilir.

16. Varlıkların gerçeğe uygun değeri, tek tek ya da toplu olarak, paydaşların karar alma sürecinin bilgilerin eskiliğinden etkilenmemesini sağlayacak uygun bir sıklıkta belirlenir.

Hasılat ve giderler

17. Bu Standardın belirli bir hükmüne aykırı olmadığı sürece, dayanak varlıklardan kaynaklanan hasılat, giderler, kazanç ve kayıplar, sözleşmenin/sözleşmelerin niteliğine göre sırasıyla Kavramsal Çerçeve uyarınca bu tür işlemlere uygulanabilecek ilgili ya da benzer FFMS hükümleri doğrultusunda, bunun olmaması durumunda ise genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri⁵ doğrultusunda ölçülür ve muhasebeleştirilir.

Finansal raporlama

18. Finansal raporlar seti aşağıdakilerden oluşur:
- a. Net varlık değerine ilişkin açıklamayla birlikte net varlıklar tablosu,
 - b. Net varlıklardaki değişime ilişkin tablolar ve
 - c. Finansal tabloların önemli dipnotları.

Sunum ve açıklamalar

19. Özet finansal raporlara eşlik edecek asgari açıklamalar aşağıda yer almaktadır:
- a. Varlığın türü, ana faaliyet ve -varsa- dayanak sözleşmeler ile yatırım faaliyetlerine yön veren önemli yatırım politikalarına ve ulaşılmaya çalışılan yatırım hedeflerine ilişkin açıklama,
 - b. Hasılat, gerçeğe uygun değer değişikliği ve giderlere uygulanan muhasebe politikasına ilişkin açıklama,
 - c. Yasal sahipliğin ihraççıdan ÖAİ'ye ya da aracın sahiplerine transferine ilişkin açıklama,
 - d. Dayanak varlıkların ve dayanak sözleşmelerin niteliğine ve diğer birtakım faktörlere bağlı olarak dayanak varlığın değerine ve alınıp satılabilirliğine ilişkin açıklama,
 - e. Her raporlama tarihinde net varlıklar tablosunda net varlık değerine ilişkin açıklama,
 - f. Gerçeğe uygun değer belirlenmesi için kullanılan değerlendirme tekniklerine ve genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine uygun olarak kullanılan gözlemlenebilir girdilerin seviyesine ilişkin açıklama (Gerçeğe uygun değer, paydaşların karar alma sürecinin bilgilerin

⁵ Genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri, Kavramsal Çerçeve'ye ya da Fıkhî hükümlere aykırı bir muhasebe yöntemiyle sonuçlanmamalıdır.

eskiliğinden etkilenmemesini sağlayacak uygun bir sıklıkta belirlenir),

- g. Sukuk işletmesinin tasfiyesi sırasında işlemin yürütülmesine ilişkin ayrıntılar,
- h. Varsa, sadakaya dâhil edilen gelir ve bunun nasıl elden çıkarıldığı dâhil olmak üzere, her tür sadaka ve sadaka hareketi,
- i. Varsa, Zekâta dâhil edilen gelir ve bunun nasıl elden çıkarıldığı dâhil olmak üzere, her tür Zekât fonu ve bu fonun hareketi.

Yürürlük tarihi

20. Bu Standart, 1 Ocak 2020 veya sonrasında başlayan hesap dönemlerinde uygulanır. Erken uygulamaya izin verilmektedir.

Geçiş hükümleri

21. İşletme, bu Standardı yalnızca aşağıdaki işlemler için uygulamamayı seçebilir:
- a. İşletmenin bu Standardı ilk defa uyguladığı tarihten önce icra edilmekte olan işlemler ve
 - b. Asıl vadesi, işletmenin bu Standardı ilk defa uyguladığı tarihten en fazla 12 ay sonrasına denk gelen işlemler.